

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brieven van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 26 november 2013 en 20 januari 2014 inzake de uitwerking andere eindtoetsen in het primair onderwijs en het Toetsbesluit.

De voorzitter van de commissie,
Wolbert

Adjunct-griffier van de commissie,
Verstraten

I	Vragen en opmerkingen uit de fracties	2
1.	Algemeen	2
2.	Brief inzake uitwerking andere eindtoetsen PO	3
2.1	Uitgangspunt van duidelijke scheiding	3
2.2	Advisering over toelating	4
2.3	Besluitvormingsprocedure voor toelating	5
2.4	Inhoudelijke voorwaarden voor toelating	5
2.5	Bekostiging van toegelaten eindtoetsen	6
2.6	Ondersteuning voor én na toelating	6
2.7	Tijdspad en wijze van invoering eindtoetsen	6
3	Brief inzake ontwerp van het Toetsbesluit	6
3.1	Motie Bisschop	6
3.2	Adaptieve eindtoets	7
4	Nota van toelichting Toetsbesluit PO	7
II	Reactie van de Staatssecretaris	7

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

1 Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van het besluit centrale eindtoets en zien aanleiding tot het stellen van enkele vragen. Is de Staatssecretaris van mening dat, in het kader van de opdracht in het Regeerakkoord¹ om minder regels in het onderwijs te bewerkstelligen, een dergelijk gedetailleerd besluit noodzakelijk is? In hoeverre zijn de bepalingen gericht op mogelijkheden? En in hoeverre op verplichtingen voor scholen of toetsontwikkelaars, zo willen deze leden weten. De voornoemde leden krijgen signalen dat steeds meer particuliere bedrijven zich richten op het voorbereiden van leerlingen op de centrale eindtoets. Deze leden vinden dit een ongewenste ontwikkeling omdat hiermee de functie van de toets onder druk komt te staan. Is de Staatssecretaris van mening dat deze ontwikkeling ongewenst is? En zo ja, is hij bereid met scholen in gesprek te gaan om dit onderwerp te agenderen, zo vragen zij.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de uitwerking van andere eindtoetsen po² en het ontwerp Toetsbesluit po. De leden hebben tijdens de behandeling van het wetsvoorstel over de verplichte centrale eindtoets in het po gehamerd op het feit dat deze toets een objectieve second opinion is. Het schooladvies door de juf of meester dat op basis van het leerlingvolgsysteem tot stand komt weegt volgens de leden namelijk zwaarder. De centrale eindtoets is slechts bedoeld als een tweede objectief gegeven om onderadvisering te voorkomen. Daarnaast hebben de voornoemde leden aangegeven dat alleen in gevallen van een hogere score bij de centrale eindtoets het schooladvies heroverwogen dient te worden. Het voorgaande en het verzoek ten aanzien van de rendementsberekening (namelijk, het niet meerekenen van leerlingen die het voordeel van de twijfel hebben gekregen en die binnen het voortgezet onderwijs, in tegenstelling tot het schooladvies, afstromen) lezen de leden duidelijk terug in het ontwerp Toetsbesluit. De leden constateren dat scholen straks kiezen tussen verschillende eindtoetsen. Zij vragen welke rol ouders en leraren spelen bij het maken van deze keuze. Welke afspraken zijn er gemaakt met scholen omtrent het betrekken van ouders en leraren bij het kiezen van een eindtoets, zo vragen zij. Daarnaast hebben de voornoemde nog een aantal andere vragen en opmerkingen.

¹ Kamerstuk 33 410, nr. 15, 19 oktober 2012.

² po: primair onderwijs

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van voorliggende stukken. De leden zijn bijzonder kritisch over de verplichte centrale eindtoetsing en hebben derhalve ook over deze uitwerking nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de CDA-fractie hebben met interesse de brief van de Staatssecretaris gelezen waarin hij aangeeft op welke wijze hij uitvoering geeft aan het amendement Rog/Schouten³ dat pleit voor meerdere aanbieders van de eindtoets naast het Cito⁴. Deze leden onderschrijven in hoofdlijnen de brief en zijn van mening dat het bovengenoemde amendement door de Staatssecretaris zeer correct is uitgewerkt, maar hebben nog wel een aantal vragen.

De voornoemde leden vragen de Staatssecretaris de Kamer op de hoogte te houden van belangwekkende vorderingen ten aanzien van de ontwikkeling van alternatieve genormeerde eindtoetsen. Voor deze leden staat ten alle tijde het belang van een *level playing field* bovenaan.

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van het voorstel met betrekking tot de uitwerking andere aanbieders eindtoets po. Zij wijzen er op dat voor een daadwerkelijk gelijk speelveld, de regels voor de centrale eindtoets opgesteld door Cito en die van andere aanbieders gelijk moeten zijn. Zij hebben hierover nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de SGP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het conceptbesluit. Zij waarderen de inspanningen om aanbieders van alternatieve eindtoetsen zoveel mogelijk in concurrerende positie met de staatsaanbieder te brengen. Gelet op het tijdpad en de financiering hebben zij nog zorgen en stellen daarom enkele vragen.

2 Brief inzake andere eindtoetsen PO

2.1 Uitgangspunt van duidelijke scheiding

De leden van de PvdA-fractie lezen in de brief over een aantal functies van de centrale eindtoets. De leden verbazen zich erover dat de centrale eindtoets een indicator zou zijn voor de beoordeling van de onderwijsopbrengsten van een school. Hoe moeten de leden deze functie uitleggen? Bij verschillende gelegenheden hebben de voornoemde leden aangegeven dat de scores van de centrale eindtoets niets zeggen over de kwaliteit van het onderwijs op een school, maar meer over de leerlingpopulatie. Voor het beoordelen van een school dient naar meerdere terreinen (sociale vaardigheden, aandacht burgerschap, beweging en creatieve vakken, veiligheid, meerwaarde van een school etc.) gekeken te worden. Scholen mogen volgens de leden niet afgerekend worden op kale cijfers. In hoeverre worden scholen door de inspectie afgerekend op de scores van de centrale eindtoets? In hoeverre spelen deze scores mee bij het beoordelen van het onderwijs op een school? De leden zien meer in kwaliteitsverbetering door collegiale consultatie van verschillende scholen, dan in een afrekencultuur op basis van de centrale eindtoets. Op welke manier kan deze collegiale consultatie verder worden uitgebreid en de inspectie op basis van getallen afgebouwd worden, zo vragen zij.

³ Kamerstuk 33 157, nr. 38

⁴ Cito: Centraal Instituut Toetsontwikkeling

De leden van de SP-fractie constateren dat de stichting Cito op grond van de herziene wet SLOA⁵ ⁶ de wettelijke taak heeft om de centrale eindtoets te maken in opdracht van het CvTE⁷ terwijl de commerciële tak van Cito eveneens met andere eindtoetsen de markt op kan gaan. De leden zijn benieuwd hoe de Staatssecretaris de band tussen deze twee Cito-takken ziet, in het licht van het proces van toelating van andere eindtoetsen.

De leden van de D66-fractie lezen dat de Staatssecretaris er voor heeft gekozen een duidelijke scheiding te hanteren tussen de Cito-eindtoets en de eindtoets van andere aanbieders, om onderscheid te creëren tussen publieke- en markttaken. Tegelijkertijd zijn de eisen aan de toetsen, zoals kwaliteit, validiteit en beveiliging, wel vergelijkbaar. Ook zijn zowel de toetsen van het Cito als de goedgekeurde toetsen van andere aanbieders geaccordeerd om aan de wettelijke eis te voldoen. De scheiding die de Staatssecretaris probeert aan te brengen is in de ogen van voornoemde leden dan ook wat kunstmatig. Is er gekeken naar andere sectoren waar een publieke speler en marktpartijen een vergelijkbare taak vervullen? Heeft de Staatssecretaris advies gevraagd van de Autoriteit Consument en Markt op dit wetsvoorstel, zo willen deze leden weten.

De voornoemde leden lezen dat de Staatssecretaris de eindtoets ziet als indicator voor de beoordeling van de onderwijsopbrengsten van de school. Deze leden vinden de scores op de eindtoetsen echter zeer weinig zeggen over de kwaliteit van scholen, en zien juist gevaar in deze wens van de Staatssecretaris; de beoordeling van scholen afhankelijk maken van een score op de eindtoets kan onder andere leiden tot *teaching to the test*, een tunnelvisie op de facetten die in de eindtoets worden getest en selectie aan de poort van kinderen op basis van verwachte eindscores. Voornoemde leden vinden dit een zeer onwenselijke ontwikkeling.

2.2 Advisering over toelating

De leden van de SP-fractie vragen of het in de nieuwe regels mogelijk wordt dat één toetsmaker meerdere toetsen voor toelating aanbiedt. De leden vragen ook hoe lang deze toelating geldig blijft en binnen welke tijd een toets opnieuw moet worden gekeurd. De voornoemde leden vinden het een goede zaak dat er gedurende het proces al naar de toetsen gekeken wordt, maar vragen wel wat er precies gebeurt wanneer een toets wordt afgekeurd. Kan een afgekeurde toets in aangepaste vorm alsnog worden toegelaten, zo vragen zij.

De leden vragen hoe de Expertgroep Toetsen PO eruit ziet: is al duidelijk wie daar precies voor beoogd worden en waarom specifiek die personen? En wat betekent een benoeming in die groep? Wat zou het betekenen voor de samenstelling, taken en het functioneren van deze geplande groep wanneer het CvTE deze taak zou vervullen? De leden begrijpen de houding van de Staatssecretaris maar zijn wel geïnteresseerd welke mogelijke belangenverstrengeling hij vreest bij deze dubbelrol.

De leden van de D66-fractie lezen dat de Staatssecretaris voornemens is een onafhankelijke Expertgroep Toetsen PO in te stellen. Zij vragen of deze groep ook de Cito-eindtoets zal beoordelen, in het kader van het gelijke speelveld en vergelijkbaarheid van alle eindtoetsen. Voorts hebben deze leden enkele vragen bij de rol van het CvTE. Uit de toelichting die de Staatssecretaris geeft waarom hij er niet voor kiest de adviestaak met betrekking tot de toelating van andere aanbieders bij het CvTE te leggen, maken deze leden op dat het CvTE het Cito zou bevoordelen omdat zij de directe opdrachtgever zijn. De Minister van Onderwijs, Cultuur en

⁵ SLOA: Subsidiëring Landelijke Onderwijsondersteunende Activiteiten

⁶ Kamerstuk 33 558

⁷ CvTE: College voor Toetsen en Examen

Wetenschap is echter de uiteindelijke opdrachtgever van de centrale eindtoets en beslist ook over de toelating van andere eindtoetsen. Kan de Staatssecretaris hierop ingaan? Kan hij ook toelichten welke rol nog resteert voor het CvTE? Hebben zij bijvoorbeeld nog wel een rol in de coördinatie rond het afnemen van eindtoetsen van andere aanbieders, zo vragen zij.

2.3 Besluitvormingsprocedure voor toelating

De leden van de SP-fractie zijn dankbaar voor het duidelijke overzicht van fases in de besluitvormingsprocedure. Wel vragen de leden hoe hard de grenzen tussen die fases zijn en hoe strikt die volgorde in de praktijk zal zijn. Hoe wordt omgegaan met toetsaanbieders die verderop in de beoordeling niet aan alle voorwaarden blijken te voldoen, zo vragen deze leden.

De leden van de D66-fractie lezen dat de Minister binnen 13 weken over toelating van andere toetsen beslist. Zij vragen waarom is gekozen voor deze periode. Daarnaast vragen zij of de regels met betrekking tot toelating en intrekking ook gelden voor de Cito-eindtoets.

2.4 Inhoudelijke voorwaarden voor toelating

De leden van de VVD-fractie vragen of er voldoende sprake van een *level playing field* is voor én volgens alle toetsontwikkelaars. Is dit een voldoende vrije markt voor de concurrerende aanbieders, zo vragen deze leden.

De voornoemde leden lezen dat in de toelichting is aangegeven dat de vergelijkbaarheid een belangrijk hoofdpunt is in de beoordeling van de toetsen. Welke afnemers zijn hierin opgenomen? Is de Staatssecretaris van mening dat de vergelijkbaarheid niet alleen voor instanties als de Onderwijsinspectie, DUO⁸, koepelorganisaties en scholen zelf gegarandeerd moet zijn, maar juist ook voor andere afnemers, zoals de ouders? Zijn ook de ontwikkelaars van websites die open onderwijsdata proberen te stimuleren en vrij te geven betrokken bij de wijze van weergave van de uitslagen van de toetsen? Zo nee, hoe is voor hen de uitslag vergelijkbaar? In hoeverre moeten scholen ouders informeren over de vergelijkbaarheid van hun toets met andere toetsen, zo vragen zij.

De leden van de PvdA-fractie maken uit de brief van de Staatssecretaris op dat de inhoudelijke eisen voor andere toetsen gelijk moeten zijn aan de eisen van de centrale eindtoets. De onafhankelijke commissie Expertgroep Toetsen PO maakt straks gebruik van een beoordelingskader om de verzoeken te toetsen. Hoe verhoudt dit beoordelingskader zich tot het uitgangspunt dat de inhoudelijke eisen voor alle toetsen gelijk dienen te zijn, zo vragen zij.

De leden van de SP-fractie zien in het feit dat slechts taal en rekenen in de eindtoets verplicht gemeten worden een nieuw voorbeeld van een smalle kijk op onderwijskwaliteit. Wereldoriëntatie wordt in het voorliggende stuk nadrukkelijk als tweederangs vakgebied neergezet en de voornoemde leden betreuren dat ten zeerste. De leden zijn echter content met de voorwaarden rondom betrouwbaarheid en toegankelijkheid, zoals een brailleversie van de eindtoets. De leden zijn daarnaast benieuwd of er bij de recente grote examenfraude lessen zijn geleerd die in dit voorstel verwerkt zijn.

⁸ DUO: Dienst Uitvoering Onderwijs

2.5 Bekostiging van toegelaten eindtoetsen

De leden van de D66-fractie vragen of de systematiek voor bekostiging van eindtoetsen ook geldt voor de Cito-eindtoets en zo nee, is er dan wel sprake kan zijn van een echt gelijk speelveld. Ook vragen deze leden of het mogelijk is dat scholen niet één maar twee toetsen afnemen, en wat dit betekent voor de subsidie

De leden van de SGP-fractie vragen hoe wordt vastgesteld en gewaarborgd dat de vergoeding voor de initiële ontwikkelkosten een redelijkerwijs afdoende tegemoetkoming is om de ontwikkeling van een alternatieve eindtoets te kunnen financieren.

De voornoemde leden vragen hoe de subsidie per leerling die de alternatieve aanbieders ontvangen zich verhoudt tot de vergoeding per leerling die de stichting Cito ontvangt.

2.6 Ondersteuning voor én na toelating

De leden van de SP-fractie vragen of de Staatssecretaris kan aangeven waarom andere toetsontwikkelaars geen beroep hebben gedaan op de helpdesk voor psychometrische kennis van de stichting Cito.

2.7 Tijdsplanning en wijze van invoering eindtoetsing

De leden van de SP-fractie vragen of alle betrokken toetsontwikkelaars zich konden vinden in het ietwat aangepaste tijdschema van invoering Toetsbesluit. Zo nee, heeft de Staatssecretaris overwogen een aangepast voorstel te doen aan de Kamer inzake deze planning, zo vragen de leden.

De leden van de CDA-fractie lezen in de brief dat scholen die nu nog geen genormeerde toets afnemen in groep acht, in het schooljaar 2014/2015 dienen te kiezen welke toets zij afnemen. Zij moeten een eindtoets afnemen. Kan de Staatssecretaris aangeven hoe groot hij de kans acht dat er dan een genormeerde eindtoets beschikbaar is, anders dan de eindtoets van Cito, zo vragen zij.

De leden van de D66-fractie vragen of zij het juist begrijpen als zij lezen dat scholen die in 2013/2014 geen of een andere eindtoets gebruiken, in het schooljaar 2014/2015 kunnen kiezen tussen de Cito-eindtoets of een bestaande en genormeerde toets van een andere aanbieder, zelfs wanneer deze alternatieve toets op dat moment nog niet geaccordeerd door de Expertgroep Toetsen PO. Waarom is er voor gekozen om een ongelijkheid te creëren tussen scholen die in 2013/2014 wel een Cito-toets afnamen aan de ene kant, en aan de andere kant scholen die dit nog niet deden? Is het niet logischer om deze overgangssituatie voor alle scholen te laten gelden, zo vragen zij.

De leden van de SGP-fractie vragen of scholen die op dit moment de eindtoets van Cito afnemen, in 2015 de keuze hebben of zij een bestaande alternatieve toets afnemen of de centrale eindtoets. Op deze manier kunnen zij op basis van deze ervaringen besluiten of zij in 2016 de centrale eindtoets of een alternatieve eindtoets willen gebruiken.

3 Brief inzake ontwerp van het Toetsbesluit

3.1 Motie Bisschop

De leden van de SGP-fractie vragen of alternatieve eindtoetsaanbieders de gelegenheid krijgen opgaven uit het door Cito ontwikkelde bestand te selecteren of dat het schoolvorderingsdeel eigenlijk een kopie is van de

centrale eindtoets, zij het dat de opgaven kosteloos worden verstrekt. Zij vragen in hoeverre alternatieve aanbieders enkel kunnen selecteren uit opgaven die van de eindtoets die in dat jaar wordt afgenomen, dan wel dat ook opgaven uit eerdere centrale eindtoetsen kunnen worden verwerkt, wanneer deze niet eerder in de alternatieve eindtoets zijn gebruikt.

3.2 Adaptieve eindtoets

De leden van de PvdA-fractie zijn van mening dat de adaptieve eindtoets zo spoedig mogelijk ontwikkeld en ingevoerd dient te worden. Deze toets maakt het voor leerlingen namelijk mogelijk om een toets af te leggen op hun eigen kennisniveau. Wanneer wordt het plan van aanpak met betrekking tot de adaptieve eindtoets naar de Kamer gezonden, zo vragen zij.

4 Nota van toelichting Toetsbesluit PO

De leden van de SGP-fractie vragen waarom de Staatssecretaris meteen met aanvullende eisen inzake leerlingvolgsystemen komt. Zij vragen waarom de staatssecretaris in artikel 11, derde lid, onderdeel b, geen beperking van de reikwijdte van de te toetsen kennis en vaardigheden heeft opgenomen, gezien het feit dat die beperking van het leerlingvolgsysteem, blijkens antwoorden aan leden van de Eerste Kamer⁹, wel beoogd is.

De voornoemde leden vragen de Staatssecretaris om een vergelijking te maken tussen de toelating en gegarandeerde beschikbaarheid van een eindtoets en de criteria die ten aanzien van het leerlingvolgsysteem worden voorgesteld. Deze leden vragen hoe de verplichting voor scholen om een officieel erkend leerlingvolgsysteem te gebruiken zich verhoudt tot het feit dat de wet geen garanties kent voor de beschikbaarheid van een leerlingvolgsysteem.

Deze leden vragen hoe de aanvullende eisen die als gevolg van amendering bij AMvB¹⁰ aan het leerlingvolgsysteem worden gesteld zich verhouden tot de door onder anderen de Raad van State geformuleerde kritiek dat hiermee de vrijheid van scholen onnodig wordt beperkt (Kamerstuk 33 157, nr. 4).

De genoemde leden menen uit de toelichting op te kunnen maken dat de verantwoordelijkheid voor aanmelding voor een alternatieve toets en voor de eindtoets bij scholen komt te liggen. Wat gebeurt er wanneer scholen zich niet voor 1 januari melden bij het CvTE, en hoe wordt gecontroleerd of scholen zich voor andere toetsen hebben aangemeld, zo vragen zij. Hoe verhoudt de toelichting dat het bevoegd zich kan melden bij het CvTE tot het besluit waarin staat dat het bevoegd gezag zich meldt bij de toetsaanbieder?

De leden van deze fractie vragen in hoeverre, gelet op het bepaalde in artikel 9, vierde lid, mogelijkheden voor herstel bestaan wanneer geconstateerd wordt dat eindtoetsen niet langer aan de eisen voldoen.

II Reactie van de Staatssecretaris

⁹ Eerste Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 33 157, E, p. 10/11

¹⁰ AMvB: Algemene Maatregel van Bestuur, Kamerstuk 33 157, nr. 30